

ביטול משלחות נוער לפולין בעת מגפת הקורונה

תמצית

עשרות אלפי תלמידי החטיבה העליונה יוצאים מדי שנה במשלחות נוער לפולין מטעם משרד החינוך. כשליש מן המשלחות יוצאות בסבב החורף, מאמצע פברואר ועד תחילת חופשת הפסח. עם התפשטות נגיף הקורונה והעלייה בתחלואה במדינות רבות בעולם הודיע משרד החינוך על הפסקת כלל המשלחות מטעם המשרד לחו"ל ובכלל זה – לפולין. בהתאם לחחה עם סוכנות הנסיעות נדרשו המשתתפים לשלם דמי ביטול, שגובהם עשוי להגיע למחצית ואף כל עלות הנסיעה – כ-800 ש"ח. לבקשת חה"כ קטי שטרית ולקראת דיון הוועדה המיוחדת של הכנסת להיערכות מערכת החינוך והחינוך המיוחד, לרבות לשנת הלימודים הבאה, בנושא: תשלומי הורים – החזר לשנה זו, כולל פולין, ותכנון לשנה הבאה, נציג להלן נתונים על משלחות הנוער לפולין מטעם משרד החינוך, על עלויות משלחות אלה ודמי הביטול הנדרשים מן המשתתפים ועל פעילות משרד החינוך לקבלת החזר על דמי הביטול. מן הממצאים העיקריים במסמך:

- ❖ בשנת 2020 היו צפויים לצאת במשלחות נוער לפולין כ-45,000 משתתפים – כ-40,000 משתתפים במשלחות מטעם ארגונים ומוסדות וכ-5,000 משתתפים במשלחות מטעם משרד החינוך. כל משלחת נוער לפולין היוצאת מטעם מוסד או ארגון בפיקוח משרד החינוך חייבת לקבל את חסותו ואת אישורו של מינהל חברה ונוער במשרד החינוך. הגוף שמוציא משלחות נוער מחויב להתקשר עם סוכנות נסיעות שזכתה במכרז משרד החינוך לעניין זה, והיא מארגנת בעבורו את המשלחת בכפוף להוראות משרד החינוך.
- ❖ משלחות הנוער שהיו צפויות לצאת לפולין בסבב חורף 2020 התקשרו עם חברות שזכו במכרז משרד החינוך משנת 2014. המכרז קבע בין היתר תנאים בתחומים עלות המשלחת, תנאי תשלום, דמי ביטול וביטוחים. **העלות המקסימלית למשתתף במשלחת, כפי שנקבעה במכרז, הייתה בשנת 2020 4,365 ש"ח למשתתף במשלחת ממלכתית משרדית ועד 4,801 ש"ח למשתתף במשלחת ממוסדת.**
- ❖ ב-23–25 בפברואר 2020 פורסמו הודעות מטעם שר החינוך ומשרד החינוך על ביטול כלל משלחות הנוער לפולין בסבב החורף עד תחילת חופשת הפסח תש"ף. על פי נתוני משרד החינוך **בוטלה צאתן לפולין של 98 משלחות שבהן היו צפויים להשתתף 9,187 תלמידים.**
- ❖ משרד החינוך הורה לסוכנויות הנסיעות להחזיר את דמי ההשתתפות לתלמידים בקיזח דמי הביטול בהתאם לתנאי המכרז. גובה החזר תלוי בפרק הזמן בין ההודעה על הביטול למועד צאת המשלחת. **על פי נתוני משרד החינוך, כ-30% מן המשתתפים שנסיעתם בוטלה (2,599 משתתפים) יידרשו לשלם את מלוא דמי ההשתתפות במשלחת. כ-40% מהמשתתפים (3,661 משתתפים) ישלמו עד 2,430 ש"ח, כמחצית מעלות ההשתתפות במשלחת. סך העלות המשוערת להורים היא כ-21 מיליון ש"ח.**

1. מבוא – משלחות משרד החינוך לפולין

במסגרת פעילות מערכת החינוך להנחלת המשמעויות ההיסטוריות, המוסריות והחינוכיות של אירועי השואה יוצאים מדי שנה עשרות אלפי תלמידי כיתות י"א וי"ב לפולין במשלחות נוער של משרד החינוך.

חוזר מנכ"ל משרד החינוך המסדיר את פעילות המשלחות קובע כי כל קבוצת בני נוער מבתי ספר, ממרכזים קהילתיים, מתנועות נוער וממוסדות או מארגונים חינוכיים בפיקוח משרד החינוך המתארגנת ליציאה לפולין חייבת לקבל את חסותו ואת אישורו של מטה משלחות הנוער לפולין במינהל חברה ונוער במשרד החינוך.

המשרד מעניק חסות ואישור ליציאה לפולין בשני מסלולים:

משלחת ממלכתית משרדית המאורגנת על ידי מטה משלחות הנוער לפולין ומיועדת למסגרות קטנות, ייחודיות או מורכבות שאינן יכולות להוציא משלחת באופן עצמאי;

משלחת ממלכתית בית ספרית או מוסדית היוצאת מטעם מוסד חינוכי או ארגון נוער הנמצא בפיקוח משרד החינוך ובארגונו בכפוף להנחיות משרד החינוך. משלחות מוסדיות מחויבות לקבל אישור ממטה פולין על מועד המשלחת, על תוכניתה ועל צוות המלווים אותה.¹

להערכת משרד החינוך, בשנת 2020 היו מתוכננים לצאת במשלחות נוער לפולין כ- 45,000 בני נוער – כ-40,000 בני נוער במשלחות מוסדיות וכ-5,000 במשלחות משרדיות. המשלחות יוצאות לרוב בסבבים הבאים:

סבב חורף – מאמצע פברואר ועד תחילת חופשת הפסח;

סבב קיץ – מאמצע יולי ועד ערב ראש השנה;

סבב סתיו – מתום חג סוכות ועד סוף חופשת חנוכה.²

כלל השירותים הנדרשים למשלחות לפולין (לרבות הכנה לנסיעה, טיסה ושירותי קרקע וכד') ניתנים על ידי סוכנויות נסיעות שזכו במכרז משרד החינוך לעניין הוצאת משלחות נוער לפולין. משלחות מוסדיות מונחות לבחור בעצמן, מרשימת סוכנויות הנסיעות אשר זכו במכרז, את סוכנות הנסיעות שתארגן עבורם את הטיסה לפולין ואת שירותי הקרקע במקום ולסכם עימה את מחיר הנסיעה לתלמיד ואת יתר פרטי הנסיעה, בכפוף להוראות משרד החינוך בעניין זה כפי שהן מופיעות במכרז משרד החינוך ובחוזר מנכ"ל.³

¹ חוזר מנכ"ל משרד החינוך, [משלחות נוער לפולין](#), א' בסיוון תשע"ט, 4 ביוני 2019.

² משרד החינוך, אגף רכש, מכרזים והתקשרויות, מכרז היקפים משתנים מס' 36/11.2019: ארגון שירותי הטיסה ושירותי קרקע בפולין עבור משלחות תלמידים ובני נוער, 14 בנובמבר 2019.

³ חוזר מנכ"ל משרד החינוך, [משלחות נוער לפולין](#), א' בסיוון תשע"ט, 4 ביוני 2019.

2. מכרז משרד החינוך לזכיינים למשלחות ודמי הביטול שנקבעו במסגרתו

כאמור, כל מוסד חינוכי או ארגון המוציא משלחות נוער לפולין מחויב לקבל אישור ממשרד החינוך ולהתקשר עם סוכנות נסיעות שנבחרה על ידי משרד החינוך במכרז. על פי משרד החינוך, מטרת המכרז היא לקיים מסע אחיד, העומד בדרישות בסיסיות זהות לכלל תלמידי ישראל במחיר קבוע.⁴

משלחות הנוער שיצאו או היו מתוכננות לצאת לפולין בחודשים הראשונים של שנת 2020 התקשרו עם חברות שנבחרו במכרז משרד החינוך משנת 2014.⁵ במכרז נבחרו תשע סוכנויות נסיעות, שתיים מהן מטפלות גם במשלחות משרדיות.⁶ נציין כי בנובמבר 2019 פרסם משרד החינוך מכרז חדש להתקשרות עם סוכנויות נסיעות לצורך ארגון משלחות נוער לפולין, אך הוא טרם נכנס לתוקף והמכרז משנת 2014 הוארך עד 7 באפריל 2020.⁷

במכרז נקבעו תנאים מפורטים לכלל המרכיבים של המשלחות לפולין: הכנה למשלחת, טיסה, לינה, ארוחות, הסעות, ליווי, תוכנית המשלחת, אבטחה, כוח האדם הנדרש מטעם הזכייין וכד'. על פי המכרז, המשלחות יצאו בשני מסלולים: מסלול של שהות בת 8 ימים ו-7 לילות ומסלול של שהות בת 7 ימים ו-6 לילות (בחודשי הקיץ בלבד). בתוכנית הבסיסית של המשלחות נכללים ביקורים במחנות השמדה ומחנות עבודה וביקורים באתרים יהודיים ובאתרים פולניים.⁸

העלות המקסימלית של המשלחת למשתתף, כפי שנקבעה באמצעות המכרז, בשנת 2020 היא 4,365 ש"ח למשתתף במשלחת ממלכתית משרדית ועד 4,801 ש"ח למשתתף במשלחת ממלכתית מוסדית. בכל הנוגע למשלחת מוסדית צוין כי התשלום יועבר ישירות לסוכנות הנסיעות הנבחרת וכי מדובר במחיר מקסימום. מנהלי המוסדות מונחים לנהל משא ומתן מול החברה שהם מתקשרים עימה להורדת המחיר.⁹ בתשלום נכללים: עמלת סוכן, כרטיס טיסה, מיסי נמל בארץ ובפולין, שירותי קרקע בפולין לרבות: לינה, אוטובוסים, שירותי מדריך מקומי, ארוחות כשרות ומצרכים להכנת ארוחה למהלך היום, כיסוי ביטוחי, שירותי אבטחה, מדריך ישראלי לכל אוטובוס וכניסה לאתרים שונים.¹⁰

⁴ משרד החינוך, אגף רכש, מכרזים והתקשרויות, מכרז היקפים משתנים מס' 36/11.2019: ארגון שירותי הטסה ושירותי קרקע בפולין עבור משלחות תלמידים ובני נוער, 14 בנובמבר 2019.

⁵ משרד החינוך, אגף רכש, מכרזים והתקשרויות, מכרז היקפים משתנים מס' 38/11.2014: ארגון שירותי הטסה ושירותי קרקע בפולין עבור משלחות תלמידים ובני נוער, 6 בנובמבר 2014.

⁶ משרד החינוך, אתר מינהל חברה ונוער, [רשימת זכייני המשלחות לפולין](#).

⁷ משרד החינוך, מינהל חברה ונוער, עלות המסע לפולין 2020 סבב חורף ודמי ביטול, מכתב למנהלי בתי ספר, 5 בינואר 2020.

⁸ משרד החינוך, אגף רכש, מכרזים והתקשרויות, מכרז היקפים משתנים מס' 38/11.2014: ארגון שירותי הטסה ושירותי קרקע בפולין עבור משלחות תלמידים ובני נוער, 6 בנובמבר 2014.

⁹ משרד החינוך, מינהל חברה ונוער, עלות המסע לפולין 2020 סבב חורף ודמי ביטול, מכתב למנהלי בתי ספר, 5 בינואר 2020.

¹⁰ משרד החינוך, מינהל חברה ונוער, חוברת הנחיות ארגוניות למנהלים ומחנכים מלווים משלחות ממלכתיות לפולין, 12 במאי 2019.

משרד החינוך והרשויות המקומיות מעניקים מלגות של עד 3,000 ש"ח למשתתפים במשלחת לפי קריטריונים כלכליים. תלמידים הזכאים למלגה משלמים את חלקם בעלות המשלחת בהתאם לגובה המלגה שקיבלו ומשרד החינוך משלם את יתר העלות ישירות לסוכנות הנסיעות לאחר המשלחת. על פי ההוראות בעניין זה, קבלת המלגה מותנית ביציאה למסע בפועל.¹¹

בפרק תנאי התשלום במכרז נקבע כי הסדרי התשלום ייקבעו בין סוכנות הנסיעות לבין נציגי בתי הספר המשתתפים. התשלום יתבצע ישירות לחברה ויהיה על פי לוח הזמנים שנקבע במכרז:¹²

1. מקדמה, 10% – במועד שריון תאריכי המשלחת, עד 60 יום לפני צאת המשלחת;
2. תשלום שני, 15% – עד 30 יום לפני צאת המשלחת;
3. תשלום שלישי, 25% – במועד הנפקת כרטיסי הטיסה (לא יאוחר מ-14 יום לפני הטיסה);
4. תשלום רביעי, 25% – 30 יום לאחר חזרת המשלחת לארץ;
5. תשלום אחרון, 25% – 60 יום לאחר חזרת המשלחת לארץ.

עוד נקבע במכרז כי במקרה של ביטול המשלחת או צמצום מספר המשתתפים בה יהיו זכאים המשתתפים במשלחת להחזר דמי ההשתתפות ששילמו בקיזוז עלויות הביטול כפי שמפורט בטבלה:¹³

¹¹ משרד החינוך, מינהל חברה ונוער, [קריטריונים להענקת מלגות לתלמידים המשתתפים במסעות לפולין](#), 27 באוקטובר 2019.

¹² משרד החינוך, אגף רכש, מכרזים והתקשרויות, מכרז היקפים משתנים מס' 38/11.2014: ארגון שירותי הטסה ושירותי קרקע בפולין עבור משלחות תלמידים ובני נוער, 6 בנובמבר 2014, עמ' 43.

¹³ משרד החינוך, אגף רכש, מכרזים והתקשרויות, מכרז היקפים משתנים מס' 38/11.2014: ארגון שירותי הטסה ושירותי קרקע בפולין עבור משלחות תלמידים ובני נוער, 6 בנובמבר 2014, עמ' 26. טבלה זאת נקבעה למקרה של ביטול או צמצום 10% או יותר מחברי המשלחת. במקרה של ביטול השתתפותם של פחות מ-10% מחברי המשלחת נקבעו תנאים מקילים יותר למועד מתן ההודעה: במקרה של מתן הודעה עד 31 ימי עבודה לפני צאת המשלחת תקוזז עלות המקדמה מהחזר דמי ההשתתפות שהמשתתפים זכאים לו; במקרה של מתן הודעה 30 עד 21 ימי עבודה לפני צאת המשלחת המשתתפים זכאים להחזר דמי ההשתתפות בקיזוז המקדמה ששילמו ועוד 400 ₪; במקרה של מתן הודעה 20 עד 14 ימי עבודה לפני צאת המשלחת המשתתפים זכאים להחזר דמי ההשתתפות בקיזוז המקדמה ועוד 800 ש"ח. אין שינוי לגבי הודעה על ביטול פחות מ-14 יום לפני צאת המשלחת.

מועד מתן ההודעה לפני צאת המשלחת	גובה התשלום
60 ימי עבודה ויותר	10% מעלות ההשתתפות
31–59 ימי עבודה	10% + 400 ש"ח
14–30 ימי עבודה	10% + 800 ש"ח
7–13 ימי עבודה	10% + 1,950 ש"ח
6 ימי עבודה או פחות	מלוא דמי ההשתתפות

על פי המרכז, באחריות סוכנות הנסיעות לרכוש למשתתפים במשלחת ביטוח נסיעות לחו"ל שבו נכללים שירותי אשפוז וטיפול רפואי המקובלים בביטוחים מסוג זה וביטול נסיעה והחזר הוצאות נסיעה במקרים רפואיים. במקרה של ביטול ההשתתפות מסיבות רפואיות המשתתף זכאי להחזר מלוא דמי ההשתתפות ששילם, כנגד אישור רפואי מתאים.¹⁴

3. ביטול משלחות משרד החינוך לפולין בשל התפשטות נגיף הקורונה

כשליש ממשלחות משרד החינוך לפולין יוצאות בסבב החורף, הנמשך מאמצע פברואר עד תחילת חופשת הפסח.

ב-23 בפברואר 2020, עם התגברות החשש להתפשטות נגיף הקורונה בישראל על ידי ישראלים השבים מחו"ל, הנחה מנכ"ל משרד הבריאות את משרד החינוך על השעיית יציאת משלחות התלמידים לפולין. על פי המכתב "היות שנגיף הקורונה הולך ומתפשט בכל רחבי העולם לרבות יבשת אירופה ולמען הזהירות המונעת, נכון בעת הזו להשעות יציאת משלחות תלמידים לפולין עד להתבהרות המצב".¹⁵ בהמשך לכך פרסם שר החינוך הודעה כי משרד החינוך נאלץ לבטל את המשלחות לפולין. בשלב ראשון התייחסה ההנחיה למשלחות שיצאו מ-23 בפברואר עד 4 במרץ 2020.¹⁶

זמן קצר לאחר מכן הודיע משרד החינוך כי על פי הערכת מצב במועצה לביטחון לאומי מ-25 בפברואר הוחלט לבטל את כל משלחות הנוער לפולין בעקבות התפרצות נגיף הקורונה, מ-5 במרץ ועד סוף סבב החורף של שנת 2020 ב-6 באפריל.¹⁷ נציין כי ימים

¹⁴ משרד החינוך, אגף רכש, מכרזים והתקשרויות, מכרז היקפים משתנים מס' 38/11.2014: ארגון שירותי הטסה ושירותי קרקע בפולין עבור משלחות תלמידים ובני נוער, 6 בנובמבר 2014, עמ' 39.

¹⁵ משה בר סימן טוב, מנכ"ל משרד הבריאות, השעיית משלחות תלמידים לפולין נוכח התפרצות נגיף הקורונה החדש, מכתב למנכ"ל משרד הבריאות שמואל אבוהב, 23 בפברואר 2020.

¹⁶ שר החינוך חה"כ רפי פרץ, [סרטון](#), 23 בפברואר 2020.

¹⁷ משרד החינוך, אגף בכיר לביטחון, שעת חירום וביטחון סביבתית, עצירת משלחות לפולין בעקבות נגיף הקורונה, מכתב מנהל אגף ביטחון ארצי, אייל פרידמן מירב, אל דודי שוקף, מנהל מה"ד משלחות הנוער לפולין, 25 בפברואר 2020.

ספורים קודם לכן, ב-19 בפברואר, שלח מינהל חברה ונוער במשרד החינוך מכתב לגורמים המארגנים משלחות נוער לפולין ולפיו נכון למועד כתיבת המכתב המסעות לפולין מתקיימים כרגיל וההחלטה על ביטול הנסיעה היא החלטה אישית וחלים עליה תנאי החוזה ודמי הביטול שלהם הסכימו המזמינים בעת בקשתם להצטרף למסע הבית-ספרי לפולין.¹⁸

על פי נתונים שנמסרו ממשרד החינוך, **בסה"כ בוטלה צאתן לפולין של 98 משלחות שבהן היו צפויים להשתתף 9,187 תלמידים**. 2,419 מהתלמידים שהיו אמורים לצאת היו זכאים למלגות מטעם משרד החינוך.¹⁹

נציין כי במועד הביטול נמשכו הטיסות הסדירות בין ישראל למדינות העולם ובהן פולין, וכי הצו המורה על בידוד בית למשך 14 יום לשבים מחו"ל פורסם ב-8 במרץ (וחל על כל מי שנכנס לישראל בשבועיים שקדמו ליום תחולתו).²⁰

3.1 השלכות ביטול המשלחות

בעקבות עצירת משלחות הנוער לפולין הורה משרד החינוך לסוכנות הנסיעות להחזיר את דמי ההשתתפות לתלמידים בקיזוז דמי הביטול בהתאם לתנאי המכרז. על פי המשרד, ההורים, כמו יתר רוכשי חבילות שירותי קרקע וטיסה (ללא קשר למשלחת לפולין), חתומים על חוזה מול הזכיינים ובהתאם לכך דמי הביטול עומדים בעינם והטענה מי ביטל אינה רלוונטית לגובה דמי הביטול.²¹

כאמור, סכום ההחזר תלוי בפרק הזמן בין ההודעה על הביטול למועד צאת המשלחת:

- משתתפים שבוטלה נסיעתם שישה ימי עבודה או פחות לפני מועד היציאה אינם זכאים להחזר כלל;

- משתתפים שבוטלה נסיעתם שבעה עד 13 ימי עבודה לפני מועד הטיסה נדרשים לשלם את עלות המקדמה (10%) בתוספת 1950 ש"ח ובסה"כ – עד 2,430 ש"ח;

- משתתפים שבוטלה נסיעתם 14 עד 30 ימי עבודה לפני מועד הטיסה המתוכנן נדרשים לשלם את המקדמה בתוספת 800 ש"ח ובסה"כ – עד 1280 ש"ח.

על פי נתוני משרד החינוך, כ-30% מן המשתתפים שבוטלה נסיעתם יידרשו לשלם את מלוא דמי ההשתתפות במשלחת. כ-40% מן המשתתפים ישלמו עד 2,430 ש"ח, כמחצית מדמי ההשתתפות. הסכום הכולל המשוער של תשלומי ההורים, בניכוי מלגות משרד החינוך שמסתכמות בכ-2.6 מיליון ש"ח, הוא כ-21 מיליון

¹⁸ דודי שוקף, מנהל מה"ד משלחות הנוער לפולין, מינהל חברה ונוער, משרד החינוך, מכתב, 19 בפברואר 2020.

¹⁹ משרד החינוך, מינהל חברה ונוער, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 17 במאי 2020.

²⁰ צו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש)(בידוד בית והוראות שונות)(הוראת שעה), התש"ף-2020.

²¹ כפיר רוטשילד, סגן מנהל מה"ד משלחות הנוער לפולין, מינהל חברה ונוער, משרד החינוך, מכתב אל זכייני מכרז מס' 38/11.2014, נתקבל באמצעות תנועת הנוער העובד והלומד, 17 במאי 2020.

ש"ח.²² פירוט הנתונים על תלמידים שבוטלה השתתפותם ותשלומי ההורים מוצגים בטבלה:

מועד צאת המשלחת	מספר ימי עבודה מהביטול עד מועד היציאה	גובה התשלום	מספר תלמידים	תשלומי ההורים (מיליוני ש"ח)
-24.2.2020 5.3.2020	עד שישה ימים	מלוא דמי ההשתתפות	2,599	10.6
-6.3.2020 19.3.2020	7 עד 13 ימים	עד 2,430 ש"ח	3,661	7.5
-20.3.2020 6.4.2020	14 עד 30 ימים	עד 1,280 ש"ח	2,927	2.9
סה"כ			9,187	21.0

נציין כי עשויים להיות הבדלים בין סוכנויות הנסיעות והגורמים המארגנים השונים בכל הנוגע להיקף התשלום של המשתתפים ולהחזר שיקבלו.

משרד החינוך, אף כי הוא הגורם המקצועי שביחמתו בוטלו המשלחות, לא הביא בשלב זה להקטנת התשלומים הנדרשים מן המשתתפים. בדיונים בנושא זה בוועדת החינוך של הכנסת מסר ראש מינהל חברה ונוער במשרד החינוך, חגי גרוס, כי המשרד ממתין להנחיה ממשרד האוצר בסוגיית השיפוי בגין עסקאות שבוטלו בשל משבר הקורונה וכי ינהג לפי הנחיה זאת. על פי נציגי משרד האוצר בדיונים אלה, הנושא נמצא בבחינה וככלל סוגיית התשלומים עבור פעילויות שונות מטופלת במסגרת החוזים הקיימים בין גורמים פרטיים.²³ בסיכום הדיונים קראה הוועדה למצוא פתרון לסוגיה זאת בהקדם האפשרי.

נציין כי הנחיות הרשות להגנת הצרכן ולסחר הוגן בעניין ביטול טיסות, מלונות וחופשות מתייחסות לביטול נסיעות שהוזמנו באמצעות עסקת סחר מרחוק בהתאם לחוק הגנת הצרכן (כלומר עד 14 יום ממועד ביצוע העסקה) ואינן נותנות מענה למקרה של המשלחות לפולין שנקבעו ושילמו עליהן זמן רב מראש.²⁴

בהיעדר סיוע מצד משרד החינוך פנו חלק מהורי המשתתפים למסלול של תביעה משפטית נגד סוכנות הנסיעות ומשרד החינוך. ההורים טוענים בין השאר כי ביטול

²² משרד החינוך, מינהל חברה ונוער, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 17 במאי 2020.

²³ הכנסת ה-23, הוועדה המיוחדת להיערכות מערכת החינוך והחינוך המיוחד, לרבות לשנת הלימודים הבאה, פרוטוקול, פעילות החינוך הבלתי-פורמלי בצל הקורונה, 6 באפריל 2020. בוועדה נאמו הדוברים חגי גרוס ממינהל חברה ונוער במשרד החינוך ואורלי ליימן-עיני, רפרנטית חינוך באגף תקציבים במשרד האוצר; הכנסת ה-23, הוועדה המיוחדת להיערכות מערכת החינוך והחינוך המיוחד, לרבות לשנת הלימודים הבאה, פרוטוקול, פעילות החינוך הבלתי פורמלי בצל הקורונה - כולל הקהילה הלהט"בית, 12 במאי 2020.

²⁴ מדינת ישראל, הרשות להגנת הצרכן ולסחר הוגן, [הודעת מיוחדת בעניין ביטולי טיסות, מלונות וחופשות \(מוצרי תיירות\) בעקבות וירוס הקורונה](#), 27 בפברואר 2020.

המשלחת לא נעשה על ידם אלא על ידי סוכנות הנסיעות ומשרד החינוך ומשכך אין להחיל על מקרה זה את דמי הביטול הקבועים במכרז, שנקבעו למקרה שבו תלמיד ביטל את נסיעתו מסיבות אישיות.²⁵ עמדת ההורים נתמכה על ידי מנכ"ל המועצה הישראלית לצרכנות, שציין במכתב אל מנכ"ל משרד החינוך כי לעמדת המועצה תנאי החוזה הקיימים כיום ולפיהם ההורים הם שיישאו בעלויות דמי הביטול של המשלחות לא חלים במקרה של סיכול המשלחת והם מצפים ממשרד החינוך להודיע להורים מיידית על האופן שבו יוחזרו הכספים.²⁶

כ-600 עד 750 מהמשתתפים שנסיעתם בוטלה היו צפויים לצאת במסגרת משלחות של תנועות נוער וארגוני נוער ובהם תנועת השומר הצעיר, הנוער העובד והלומד, המחנות העולים וארגון נוע"ם. מגופים אלה נמסר כי אף שרוב ההורים זכאים להחזר חלקי עבור דמי השתתפותם, יש הורים שמסרבים בשלב זה לקבל את ההחזר מחשש שאם יסתפקו בהחזר חלקי לא יוכלו לדרוש בהמשך החזר מלא. נטען כי התנועות פועלות לסייע במימון ההשתתפות לחניכים הנזקקים לכך, על מנת לאפשר יציאה למשלחת לכלל החניכים המעוניינים. ההנחיות שלפיהן דמי הביטול תלויים בעלות המלאה של המשלחת, ללא התייחסות לתשלום ששילם החניך בפועל לאחר קיזוז המלגות, פוגעות בתלמידים החלשים ביותר. נוסף על כך, לביטול המשלחת יש השלכות גם על הגופים המארגנים שהיו להם הוצאות רבות לקראת המסע.²⁷

²⁵ ת"צ 13694-04-20, **בן ארי נ' אקדמי טרוול בע"מ**, תובענה ייצוגית לפי חוק הגנת הצרכן, טיוטת בקשה לאישור תובענה כתובענה ייצוגית, עוה"ד יוסף-חי אביעזי.

²⁶ המועצה הישראלית לצרכנות, **המועצה הישראלית לצרכנות אל משרד החינוך: להחזיר להורים את מלוא כספם עבור המסע לפולין שבוטל**, 19 באפריל 2020.

²⁷ צחי פייס, גזבר, הנוער העובד והלומד, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 17 במאי 2020; רונית שניר, מזכ"ל, השומר הצעיר, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 17 במאי 2020.